

NOTAT

Til: Regionsrådet

Direkte 24791104

Mail Carine.heltberg@regionh.dk dk

Journal-nr.: 21062319

Dato: 18. maj 2022

Orientering om monitorering af tvang i psykiatrien i 2021

Sundhedsministeriet indgik i 2014 en aftale med Danske Regioner om at nedbringe tvangsanvendelsen i psykiatrien inden udgangen af 2020 (ift. baseline fra 2011-2013). Hver af de fem regioner indgik efterfølgende forpligtende partnerskabsaftaler med Sundhedsministeriet.

Partnerskabsaftalerne havde følgende fælles målsætninger for nedbringelse af anvendelsen af tvang:

- andelen af patienter, der bæltefikseres, skulle halveres inden udgangen af 2020
- der skulle samtidig ske en reduktion i den samlede anvendelse af tvang

Sundhedsstyrelsen har efterfølgende hvert halve år offentliggjort en monitorering vedr. udviklingen i anvendelsen af tvang i psykiatrien. Partnerskabsaftalen udløb ved udgangen af 2020, men det er besluttet at videreføre den nuværende monitoreringsmodel, indtil en ny model er på plads.

Region Hovedstadens hovedresultater for perioden 1. januar 2021 til 31. december 2021

- Fortsat den eneste region, som har opnået halvering af andelen af indlagte personer, der bæltefikseres, siden baseline – i alt en reduktion på 58%. Heraf er der sket en væsentlig reduktion fra 2020-2021 med 25%.
- Reduktion af det samlede antal voksne, der oplever at blive udsat for tvang, med 12% siden baseline.
- Stigning i antallet af børn og unge under 18 år berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger i psykiatrien med 25% i perioden 2020 til 2021.
- Stigning i andelen af indlagte personer, der fastholdes ifm. deres indlæggelse, på 19% siden baseline, men et fald på 8% i perioden 2020 til 2021.
- Fald i antallet af personer, der har fået akut beroligende medicin med tvang med 2% siden baseline og 11% i perioden 2020 til 2021.

De enkelte resultater er mere uddybende gennemgået nedenfor.

Betydningen af COVID-19 håndtering i 2020

I voksenpsykiatrien ses på flere indikatorer en væsentlig stigning i anvendelsen af tvang i 2020 – efterfulgt af et fald i 2021. Det vurderes, at dette kan forklares af COVID-19 håndteringen i de indledende faser af pandemien, hvor situationen har krævet stort ledelsesmæssigt fokus – og dermed potentielt har flyttet fokus fra forebyggelse af

tvang. Samtidig kan behovet for isolation af COVID- smittede, test-indsats m.v. have udfordret mulighederne for at forebygge behov for brug af tvang.

Uddybning - Fortsat nedgang i Region Hovedstadens anvendelse af bæltefikseringer

I partnerskabsaftalen var det et mål at arbejde for en halvering af andelen af indlagte borgere, der bæltefikseres, inden udgangen af 2020. Målet er fulgt via to indikatorer:

- Andelen af personer, der bæltefikseres, ud af alle indlagte
- Antal bæltefikseringer med en varighed over 48 timer

Det er nu lykkedes Region Hovedstaden at nå målet i partnerskabsaftalen om en halvering af andelen af indlagte personer, der bæltefikseres, sammenholdt med baseline. Andelen af personer, der bæltefikseres ud af antal indlagte, er reduceret med 58% siden baseline fra 7,1 % til 3%, heraf med 25% alene i perioden 2020 til 2021 fra 4% til 3%. For så vidt angår antallet af bæltefikseringer, der varer over 48 timer, er det lykkedes Region Hovedstaden at nedbringe disse med 51% fra 196 til 100 bæltefikseringer fra baseline (2011-2013) til 2021. Antallet af bæltefikseringer over 48 timer steg fra 2019 til 2020, men er faldet igen i 2021 og er meget tæt på målsætningen om en halvering siden baseline.

Bæltefikseringer med en varighed under 24 timer udgør fortsat majoriteten (ca. 75%) af alle bæltefikseringer.

Målsætning: Halvering i 2020 = 98 bæltefikseringer	Baseline 2011-2013	2019	2020	2021
Andelen af personer der bæltefikseres ud af alle indlagte	7,1%	3,7%	4%	3%
Totale antal bæltefikseringer over 48 timer (antal påbegyndt)	196	120	168	100

Uddybning - Antal voksne berørt af en eller flere former for tvang er faldet

Samtidig med partnerskabsaftalens mål om at halvere andelen af indlagte, der bæltefikseres, var det et mål, at den samlede anvendelse af tvang skulle reduceres. Dette for at sikre, at én tvangsform ikke blot blev erstattet af en anden. I Region Hovedstaden er antallet af voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger i psykiatrien faldet i forhold til både baseline med 15% fra 2.332 til 1.974 tvangsforanstaltninger. I perioden 2020 til 2021 er antallet faldet med 12% fra 2.246 til 1.974. Dette gælder også, når det opgøres i antal voksne pr. 100.000 borgere i regionen, som er berørt af en tvangsforanstaltning. Her er der sket en reduktion på 19% fra 164 til 133 pr. 100.000 voksne borgere.

Målsætning: Reduceres ift. baseline	Baseline 2011-2013	2019	2020	2021
Antal voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger	2.332	2.152	2.246	1.974
Målsætning: Reduceres ift. baseline	Baseline 2011-2013	2019	2020	2021

Antal voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger pr. 100.000 borgere i regionen	164	146	152	133
---	-----	-----	-----	-----

Uddybning - Antallet af børn og unge berørt af en eller flere tvangsformer er stigende

Antallet af børn under 18 år berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger i psykiatrien er steget med 20% fra 107 til 128 siden baseline. Stigningen er primært sket i perioden 2020 til 2021. Antallet er i denne periode steget med 22% fra 104 til 128. Hvis man ser på udviklingen fra 2015, som Sundhedsstyrelsen tager udgangspunkt i som baseline, så er stigningen på 7%. Ser man på antallet af børn under 18 år berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger opgjort pr. 100.000 borgere i regionen er der fra 2011-2013 sket en stigning på 17%, men hvis man som Sundhedsstyrelsen tager udgangspunkt i tallene fra 2015, så er stigningen på 6%, men stigningen er på 25% i perioden fra 2020 til 2021.

Målsætning: Reduceres ift. baseline	Baseline 2011-2013	2015*	2019	2020	2021
Antal børn og unge berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger	107	120	104	104	128
Målsætning: Reduceres ift. baseline	Baseline 2011/2012	2015	2019	2020	2021
Antal børn og unge berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger pr. 100.000 borgere i regionen	30	33	29	28	35

*Sundhedsstyrelsen tager i deres kommentering på udviklingen af tvangsansvarelsen udgangspunkt i tallene fra 2015 for så vidt angår børn og unge, da det med en ændring af Psykiatriloven i 2015 blev obligatorisk at indberette al anvendelse tvang for børn og unge fra og med 15 år uanset værges samtykke.

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center har oplevet en stigning i antallet af selvskadende og selvmordstruede patienter, hvor der trods deeskalende indsatser har været behov for at anvende tvang. Der er derfor etableret undervisningsforløb i bedre behandling af selvskadende patienter for døgnpersonale og oprettet Team for Selvskade, der ligeledes har udviklet E-læringsprogrammet "Selvskade ABC psykiatri" mv. Børne- og ungdomspsykiatrisk center har det seneste år gjort en stor indsats for at forbedre behandlingen af de mest komplekse patienter. Der er indført F-ACT til unge patienter i alle tre ungdomsambulatorier. Der er etableret OPUS-behandling til unge med debuterende psykose, og senest er der etableret et Døgninstitutionsteam til de unge, der bor på de specialiserede døgninstitutioner. Det er alle tiltag, der forventes at have en tvangsforebyggende effekt.

Uddybning - Flere fastholdelser siden baseline, men betydeligt fald fra 2020

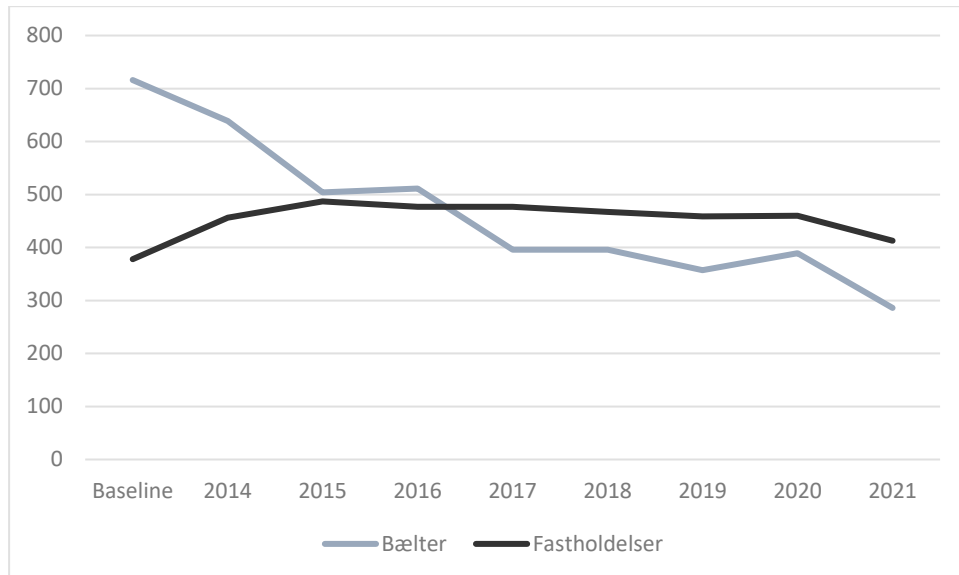
Region Hovedstaden har siden baseline haft en stigning i andelen af personer, der fastholdes, ud af alle indlagte, på 19% - svarende til en stigning fra 3,7% til 4,4% i 2021. Andelen er blevet reduceret fra 4,8% til 4,4% i perioden 2020 til 2021. Der har ligeledes været en stigning i det totale antal patienter, der fastholdes, på 9% fra 378 til 413 årligt i 2021 sammenlignet med baseline, men antallet er reduceret med 10% fra 460 til 413 i perioden 2020 til 2021.

Målsætning: Området følges	Baseline 2011/2012	2019	2020	2021
Andelen af personer der fastholdes af antal indlagte (andel i pct.)	3,7	4,7	4,8	4,4
Antal personer der fastholdes (Antal berørt)	378	459	460	413

Ved behov for tvangsforanstaltninger skal der altid anvendes den mindst indgribende men tilstrækkelige foranstaltning. Ved reduktion i de mest indgribende tvangsformer kan der forekomme en stigning i de mindre indgribende tvangsformer. En stigning i antallet af fastholdelser som alternativ til fx bæltefiksering kan derfor være udtryk for en hensigtsmæssig udvikling, jf. princippet om mindste middel, selv om der i sig selv er tale om en stigning i anvendelsen af tvang, som følges tæt.

Nedenstående graf 1 peger umiddelbart på, at der i de første år efter indførelse af monitoreringsmodellen ses tegn på, at en bæltefiksering i nogle tilfælde er erstattet af en fastholdelse. Efter 2015 ses dog ikke nogen entydig sammenhæng mellem udviklingen i antallet af personer, hvor der er anvendt fastholdelse, og antallet af personer, hvor der er anvendt bæltefiksering.

Graf 1. Udviklingen i antal patienter udsat for bæltefiksering eller fastholdelser i Region Hovedstadens Psykiatri i perioden 2011- 30. juni 2021

Kilde: Tilrettet bilag 4: Sundheds styrelsen: Tvangsrapport fremsendt 8. april 2021

Region Hovedstaden har fokus på, at varigheden af en fastholdelse er så lav som mulig, og at en fastholdelse maksimalt må vare 30 minutter i overensstemmelse med Sundhedsstyrelsens opdaterede vejledning, der trådte i kraft 10. august 2020

Uddybning - Region Hovedstaden har nedbragt anvendelsen af beroligende medicin siden sidste opgørelse

Antallet af personer, der har fået akutberoligende medicin med tvang, er siden baseline

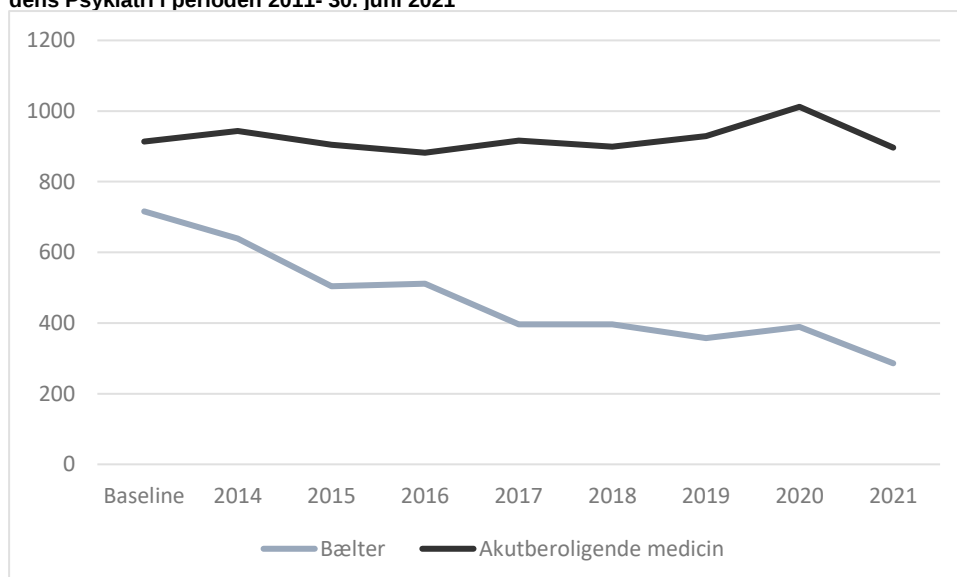
faldet med 2% fra 914 til 896, og er reduceret med 11% fra 1.012 til 896 i perioden 2020 til 2021. Region Hovedstaden har haft en stigning i andelen af personer, der har fået akutberoligende medicin med tvang ud af antal indlagte, fra 9% til 9,5% siden baseline, men har reduceret fra 10,5 til 9,5% i perioden 2020 til 2021.

Målsætning: Området følges	Baseline 2011/2012	2019	2020	2021
Antal personer der får beroligende medicin med tvang (Antal berørt)	914	929	1.012	896
Andelen af personer, der får beroligende medicin af antal indlagte (andel i pct.)	9	9,5	10,5	9,5

Der er i Region Hovedstadens Psykiatri stor opmærksomhed på at undgå uhensigtsmæssig substitution fra bælte til anden tvang, herunder også akutberoligende medicin med tvang. I forsøget på at reducere brugen af bæltefikseringer vælges akut beroligende medicin dog i nogle tilfælde som en bevidst behandlingsstrategi – ud fra en vurdering af, at denne form for tvang er mindre indgribende, ligesom det kan have et behandlingsmæssigt sigte.

Nedenstående graf 2 viser, at antallet af personer, hvor der er anvendt akut beroligende medicin under tvang, har ligget nogenlunde stabilt i hele monitoreringsperioden. Det ser således ikke ud til, at fokus på at nedbringe brugen af bæltefikseringer har ført til en større brug af tvangsmedicinering.

Graf 2. Udviklingen i antal patienter udsat for bæltefiksering eller akutberoligende medicin i Region Hovedstadens Psykiatri i perioden 2011- 30. juni 2021

Kilde: Tilrettet bilag 4: Sundheds styrelsen: Tvangsrapport fremsendt 8. april 2021